

2030 BIBLIOTEKER

Afrapportering og erfaringsopsamling

DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING

Med støtte fra
TrygFonden

Indhold

Side 3 - Introduktion: Fællesskaber om bæredygtighed på biblioteket

Side 4 - Resultater – og vejen dertil

Side 5 - Eksempler på fællesskaber

Side 8 - Fem anbefalinger til borgerinddragelse

Side 9 - Udbredelse og videndeling

Side 10 - Videointerview

Side 11 - Om opsamlingen og materialet bag

Herning Bibliotek. Foto: Chora 2030

“

”Det er simpelthen så berigende at kunne gøre en forskel for nogle mennesker og være med til at flytte på folks fordomme om, at et bibliotek kun er et sted med støvede bøger og tørre bibliotekarer - for den findes stadig derude.”

Biblioteksmedarbejder

“

”Det har været rigtig fedt at være en del af bibliotekets arbejde omkring bæredygtighed, og det er også biblioteket, som har bragt vores lille gruppe sammen og givet os mulighed for at mødes her en gang i mellem (...) Jeg synes, det passer så fint ind i hele den formidlingsrolle, som biblioteket har.”

Borger

Fællesskaber om bæredygtighed på biblioteket

2030 Biblioteker

2030 Biblioteker har til formål at styrke bibliotekernes rolle som drivkraft for borgerinddragelse og bæredygtighed. Det lokale bibliotek har et stort potentiale for ikke alene at være en videnscentral men også et mødested, hvor man kan udfolde handlekraft og sætte initiativer i værk sammen, så der skabes lokale fællesskaber og bæredygtige forandringer.

Projektet er blevet gennemført med midler fra TrykFonden i perioden august 2021 – december 2023. Det fortsætter nu som et program, bibliotekerne selv finansierer gennem deltagergebyr, og som varetages af bæredygtighedsorganisationen Chora 2030. For mere information se hjemmesiden db2030.dk

Organisering

Bag projektet står Danmarks Biblioteksforening, som har gennemført det i samarbejde med Chora 2030 og 20 pilotbiblioteker fordelt over hele landet:

Ballerup Bibliotekerne
Dragør Bibliotek
Esbjerg Kommunes Biblioteker
Syddansk Universitetsbibliotek
Glostrup Bibliotek
Herning Bibliotekerne
Hillerød Bibliotekerne
Ikast-Brande Bibliotek
Kulturium Ishøj Bibliotek
Koldingbibliotekerne

Middelfart Kultur & Bibliotek
Nyborg Bibliotek
Rudersdal Bibliotekerne
Silkeborg Bibliotekerne
Struer Bibliotek
Svendborg Bibliotek
Tønder Kommunes Biblioteker
Tårnby Kommunebiblioteker
Aalborg Bibliotekerne
Aarhus Bibliotekerne

Foto: Esbjerg Bibliotek

Resultater – og vejen dertil

Overordnede resultater

2030 Biblioteker har været med til at skabe en ny selvforståelse og et bredt ejerskab i bibliotekssektoren. Det har været forandringssskabende på sektorniveau, og indsatsen har både fået kommunal og international bevågenhed. De 20 pilotbiblioteker fortsætter alle indsatsen, og 18 nye biblioteker er kommet til (per december 2023). En lang række bæredygtige borgervendte aktiviteter og fællesskaber er sat i gang af bibliotekerne.

Vejen dertil

Projektets opgave var at styrke bibliotekernes kapacitet til at skabe lokale fællesskaber med bæredygtighed som overordnet ramme. Mens målet altså var at skabe lokale fællesskaber, viste det sig som en nødvendig del af processen først at bygge et fundament for bibliotekerne med fokus på: Organisering, ny faglighed og videndeling.

1. Intern organisering og kapacitetsopbygning

En større del af projektperioden end forventet gik med den interne forankring på bibliotekerne. Det handlede om at involvere og skabe ejerskab blandt medarbejderne og sikre en intern organisering til at understøtte det. Den prioritering var givet godt ud og har vist sig afgørende for projektets resultater og for, at initiativerne nu fortsætter ud over projektperioden. Det er dog nødvendigt, at fokus på de interne linjer fastholdes også på den lange bane, da forankring er en fortløbende proces.

2. Udvikling af faglighed og nye roller for medarbejderne

Borgerinvolvering kræver kompetencer, som for nogle biblioteksmedarbejdere er nye, og det kunne med fordel have været tænkt mere struktureret ind i projektdesignet. Gennem projektet fik deltagerne mulighed for at prøve forskellige metoder og tilgange af og øve sig i værtskab og facilitering, men de blev i nogen grad overladt til selv at gøre sig erfaringerne. Det er siden blevet fulgt op, og erfaringerne er nu integreret i programmet.

3. Videndeling og erfaringsudveksling på tværs af biblioteker

Der er etableret et videndelingsnetværk på tværs af bibliotekerne og en task force af erfarne medarbejdere, som tager rundt i landet og hjælper nye biblioteker i gang. Den tilgang har vist sig meget velfungerende som udbredelses- og videndelingsmetode og giver værdi til både erfarne og nye biblioteker.

Med grundstenene lagt er aktiviteter og fællesskaber kommet i fuld gang. På de næste sider viser vi en række eksempler på fællesskaber etableret på bibliotekerne.

”Det er et af de projekter, som virkelig har formået at blive implementeret til en fast opgave i organisationen.”

Biblioteksmedarbejder

Eksempler på fællesskaber

Ballerup Bibliotekerne: Grønt værksted

Sammen med en gruppe frivillige har Ballerup Bibliotek etableret et Grønt Værksted, som består af et træværksted, et syværksted og et cykelværksted. Det er de frivillige, der står for værkstederne og sørger for, at alle kan komme forbi og benytte sig af faciliteterne og få hjælp til at reparere defekte ting. Man kan også lave nye ting – så længe de laves af genbrugsmaterialer.

Rudersdal Bibliotekerne: Stop tøjspild

I Rudersdal har biblioteket hjulpet tre kvinder med interesse for tøj, design og tøjproduktion med at finde samme og danne gruppen Stop Tøjspild. Kvinderne mødes hver uge og udveksler idéer og viden og hygger sig. De har også afholdt flere workshops på biblioteket, hvor de inviterer borgere til at lære om re-design og genbrug af tøj og tekstiler for at undgå tøjspild.

Glostrup Bibliotek: Grøn fællesmiddag

Glostrup Bibliotek har flere gange inviteret til grøn fællesmiddag og stillet fint opdækkede langborde op i biblioteklokalet. Her har borgere i alle aldre oplevet at blive del af et fællesskab med samtaler om alt fra litteratur til madlavning. Undervejs i middagen læste bibliotekets litteraturformidler op af tekster, der omhandler mad og natur. Der blev blandt andet budt på "Ulysses" af James Joyce og "Bøgetid" af Nanna Storr-Hansen.

Eksempler fortsat

Hillerød Bibliotekerne: Litteratur i naturen

Hillerød Bibliotek tilbyder et "Hold Hjernen Frisk"-forløb, som en gruppe borgere er del af. Det består hver gang af en 2½ times gåtur og oplevelser med natur og litteratur. Det kan være som en pop-up litterær kunstudstilling i skoven, hvor der hænger haikudigte på grenene, og deltagerne oplever litteraturen i samspil med naturen. Gentagelsen styrker fællesskabet, fordi rammerne er kendte, og det styrker også deltageres naturforbundethed.

Koldingbibliotekerne: Bæredygtig bogklub

I Den Bæredygtige Bogklub på Kolding Bibliotek mødes borgere om at diskutere fag- og skønlitteratur, der handler om bæredygtighed, klimaforandringer og grøn omstilling. Man behøver ikke deltage hver gang, men møder op, når man synes, at litteraturen er spændende. Bøgerne udvælger gruppen selv på baggrund af forslag fra bibliotekets tovholder.

Kulturium Ishøj Bibliotek: Walk'n talk

På Ishøj Bibliotek mødes en gruppe borgere og en biblioteksmedarbejder jævnligt for at opleve et oplæg eller kulturelt indslag og bagefter gå en tur sammen. Deltagerne har talt om biodiversitet, fattigdom, et grønnere Ishøj, genbrug, upcycling og sundhed. Efter indslaget på biblioteket går gruppen en walk-and-talk på omkring fem kilometer i lokalområdet. Borgerne er selv med til at vælge, hvad temaet skal være, og hvor de skal gå hen.

Eksempler fortsat

Andre eksempler

Nogle af bibliotekerne understøtter, at borgerne selv mødes og etablerer fællesskaber ved at stille rum til rådighed, som lægger op til fælles kreativitet og handlen. Her er tanken, at fællesskaber også kan opstå ud af løse grupperinger eller tilfældige møder omkring genbrug, reparation og kreativitet. Hovedbiblioteket i Aalborg har således åbnet Folkeværkstedet, som er et krea- og makerspace, hvor borgere selv kan finde på, sætte i gang og skabe nyt ud af brugt.

På samme vis har Aarhus Bibliotekerne ved Dokk1 skabt Verdensrummet, som er et lokale, borgere og foreninger kan bruge til at skabe aktiviteter om verdensmålene. Det er et mødested, et værksted og workshoprum, hvor man kan låne grej og materialer og selv være med til at komme med idéer til aktiviteter og arrangementer.

For endnu flere eksempler på bibliotekernes bæredygtighedsaktiviteter se inspirationskataloget [Verdensmål & biblioteker](#).

Folkeværkstedet. Foto: Aalborg Bibliotek

Verdensmål & biblioteker

Gode eksempler til inspiration

Med støtte fra
TrykFonden

”Vi oplever faktisk, at vi gennem det her arbejde er blevet det lokale mødested, som vi rigtig gerne vil være. Simplethen fordi vi har en fælles dagsorden, en fælles drøm, som gør, at borgerne kommer herop, og det smitter bare, og det skaber ringe i vandet, og det opstår der fællesskaber ud af.”

Biblioteksmedarbejder

Fem anbefalinger til borgerinddragelse

Biblioteket som platform for borgerinddragelse

Biblioteket har et særligt potentiale for at involvere og engagere borgere og understøtte fællesskaber. Biblioteket kan nemlig tilbyde både viden, rum, facilitering og handlemuligheder.

Selvom der ikke findes én klar køreplan, har vi af projektet uddraget fem anbefalinger til borgerinddragelse, som også kan anvendes af andre organisationer og kulturinstitutioner:

1. **Vær opsøgende:** Find de lokale ildsjæle og allerede engagerede og byg i første omgang på deres engagement. De har tit brug for at finde ligesindede, de kan udfolde deres idéer med.
2. **Vær nysgerrig:** Skab anledninger for samtaler med borgere og find ud af, hvad der optager dem, og hvad de har af ønsker til lokalsamfundet.
3. **Vær imødekommende:** Invitér indenfor til en aktivitet eller fælles brainstorm. Sørg for at skabe gode rammer og give alle taletid.
4. **Vær tydelig:** Afstem forventninger og vær åben om bibliotekets rolle og muligheder. Lyt med åbent sind men lov ikke mere, end du kan holde.
5. **Vær vedholdende:** Understøt grupper og fællesskaber alt efter deres behov. Der er sikkert brug for din hjælp i den indledende periode og måske længere end det. Vær klar til at træde tilbage og følge med fra sidelinjen, hvis gruppen er ved at være selvkørende.

“

”Det, at vi er på biblioteket, gør jo, at det er noget, alle kan være med til. Det er et sted, hvor vi får lov til at komme, som vi er, og der er ikke noget med, at man skal kunne alt muligt, eller man skal være en bestemt person, eller at man skal have nogle bestemte forudsætninger. Man kommer bare, og så får man lov til at få en oplevelse og møde nogle mennesker og have nogle samtaler, man ellers ikke ville have haft, fordi man møder nogen, man ikke kender.”

Borger

“

”Jeg er blevet så inspireret af at se, hvordan borgerne går til det her med bare at sætte i gang og tage noget i hænderne og begynde at lappe ting og kigge på ting, så de kan holde i længere tid. Og det bliver tydeligt for mig, at man faktisk kan starte dér.”

Biblioteksmedarbejder

Udbredelse og videndeling

Synlighed og samarbejder

Den øgede synlighed, som projektet har skabt om biblioteket som platform for bæredygtighed og borgerinddragelse, har givet nye samarbejdsmuligheder for bibliotekerne. Især i samarbejdet med den kommunale forvaltning og det politiske niveau har bibliotekerne fået etableret sig som en central lokal aktør, der formår at gøre bæredygtighed lokalt, konkret og engagerende for borgerne. Det har flere steder lagt grunden for et tættere samarbejde mellem kommunale klimamedarbejdere og biblioteket.

Videndeling på tværs og ud over projektets rammer

- Succesfuld forankring og fortsættelse af initiativerne på alle 20 pilotbiblioteker. National udbredelse i gang med 18 nye biblioteker, der deltager via egenbetaling.
- Videndeling på tværs af biblioteker via netværksgrupper, online netværksmøder og løbende indsamling og deling af cases, blandt andet i form af inspirationskataloget "Verdensmål & biblioteker".
- Task force etableret med biblioteksambassadører, der hjælper nye biblioteker i gang
- Synlighed i sektoren gennem afholdelse af konference og deltagelse på en række andre seminarer og konferencer, herunder Bibliotekschefforeningens årsmøde i 2023.
- Videndeling med folkeoplysningsorganisationer via Dansk Oplysnings Samråds bæredygtighedsnetværk.
- Videndeling med kommuner og andre kulturinstitutioner på Klimafolkemødet i Middelfart i 2022 og 2023.
- Kommunal bevågenhed, både lokalt og via Kommunernes Landsforening (KL), som har omtalt projektet i deres inspirationskatalog.
- National bevågenhed: Projektet er nævnt i regeringens handlingsplan for FN's verdensmål (2021).
- International bevågenhed: Projektet blev præsenteret på den europæiske biblioteksforening EBLIDA's årsmøde i 2023. Inspirationskataloget "Verdensmål & biblioteker" er blevet oversat til engelsk og distribueret på europæisk niveau. Projektet er desuden blevet præsenteret på et nordisk bibliotekswebinar.

”Det har givet en samlingskraft i eget hus, og det afføder en masse gode ting. Også udadtil fordi andre ved, at vi arbejder med verdensmål. Vi har fået det etableret sådan, at biblioteket er et sted at gå hen, hvis du gerne vil arbejde med verdensmål. Jeg håber, at det kan være med til at ændre opfattelsen af biblioteket, og hvad vi kan bruges til.”

Biblioteksmedarbejder

Videointerview

Biblioteket starter samtaler

Vi bliver klogere sammen

Om opsamlingen og materialet bag

Opsamlingen er udarbejdet af Chora 2030 og bygger på følgende materiale:

- Erfaringsdelingsworkshop afholdt i januar 2023 med tovholdere fra 10 biblioteker (i alt 20 deltagere)
- Aktivitetsplaner fra 20 biblioteker og gennemgang af indsamlede cases
- Løbende dialog med tovholdere, bl.a. gennem online netværksmøder med de deltagende biblioteker
- Videointerview gennemført med biblioteksmedarbejdere og borgere

Opsamlingen bygger desuden på en sammenfatning af viden og erfaringer fra i alt 15 biblioteker udført af ekstern konsulent Ea Helth Øgendahl i juni 2023, som omfatter:

- Interview gennemført med tovholdere fra 4 biblioteker
- Skriftlige tilbagemeldinger fra tovholdere fra 2 biblioteker
- Evalueringsworkshop afholdt juni 2023 med tovholdere fra 9 biblioteker

Verdensrummet. Foto: Aarhus Bibliotekerne